

Samen voor Jongeren

A M S T E R D A M

Combiwel, DOCK, Dynamo, perMens, Swazoom en The Mall
werken Samen voor Jongeren in Amsterdam

Themakaart

Algoritme & Filterbubbel

Online weerbaarheid & Algoritme

Iedereen die online actief is, krijgt te maken met algoritmes. Strikt genomen is een algoritme een wiskundige formule. In programmeertaal is het een instructie, een stukje code, om een probleem om te lossen. Algoritmes op internet worden vaak ingezet om het online aanbod persoonlijker te maken. Wat jij tegenkomt op je tijdlijn en in je zoekmachine, verschilt van wat iemand anders tegenkomt. Met algoritmes kunnen bedrijven slimmer reclame maken en specifieke aanbevelingen doen, speciaal voor jou. En daardoor is het voor jou makkelijker om snel dingen te vinden die je waarschijnlijk interessant of leuk vindt.

Algoritmes hebben ook een keerzijde, namelijk dat je privacy ermee wordt geschonden. Want om te voorspellen wat jij interessant vindt, moet een aanbieder gegevens verzamelen waar je op zoekt, wat je liket en wat je online koopt. Dat gebeurt met cookies. Alle informatie over jou vormt een profiel. Dat profiel wordt gebruikt om te bepalen welke berichten of reclames jij te zien krijgt.

- **In dit filmpje van HUMAN wordt uitgelegd hoe zo'n profiel werkt. Helaas is vaak niet altijd duidelijk door wie en waarvoor jouw profiel wordt gebruikt.**

bron: <https://www.youtube.com/watch?v=pYna0h9jygk>

Waarom online weerbaarheid?

Social media dringen via algoritmes door tot het leven van jongeren. Een app als TikTok is gemaakt om in te spelen op het online gedrag van (jonge) gebruikers en het vasthouden van hun aandacht. Je kunt niet even 5 minuten TikTocken, want er start steeds weer iets nieuws dat de aandacht trekt. Grenzen stellen in hun mediagebruik is voor veel jongeren lastig.

Ook influencers spelen hier op in. Zij proberen met de inhoud van hun filmpjes zoveel mogelijk aandacht van hun fans te krijgen. Bijvoorbeeld door hun persoonlijke leven te laten zien. Deze getoonde inhoud blijft herhaald worden door algoritmes, aangevuld met vergelijkbare inhoud. Een bij-effect daarvan is dat je op social media makkelijk een bepaalde richting op wordt geduwd. Gevolg is dat je alleen nog maar berichten met complottheorieën te zien krijgt, of filmpjes van mensen die diëten of depressief zijn. Of alleen maar foto's met filters, afgetrainde lichamen, succeservaringen of dure spullen.

Op YouTube krijgen gebruikers vaak filmpjes voorgesteld die net iets extremer zijn dan ze zelf bekeken. Jonge of kwetsbare gebruikers worden zo steeds verder in een bubbel van extreme (des)informatie getrokken. **Dit artikel** van De Volkskrant legt uit hoe dat gaat. Ook **dit artikel** van de NOS is interessant om te lezen.

Een filterbubbel is het resultaat van zoekopdrachten waarbij een algoritme selectief probeert te bepalen welke informatie de gebruiker wil.

Dat is gebaseerd op informatie over die gebruiker (zoals locatie, eerder klikgedrag en zoekgeschiedenis) en van diens online contacten (wat vinden jouw vrienden online interessant?). Een gebruiker krijgt geen informatie te zien die het eigen standpunt tegenspreekt. Gebruikers raken zo geïsoleerd in hun eigen luchtbel. Dat vormt hoe ze over zichzelf, hun omgeving en de toekomst denken. Voor jongeren in hun identiteitsontwikkeling kan dit negatieve gevolgen hebben. Denk bijvoorbeeld aan een negatief zelfbeeld, depressiviteit en radicalisering.

In contact blijven met kwetsbare jongeren is belangrijk. Dit doe je door echt contact te maken en present te zijn. Val hen niet aan of af op keuzes, dat versterkt enkel hun overtuiging.

Wat kunnen jongeren leren?

Het kan helpen als jongeren snappen hoe algoritmes werken en hoe die worden ingezet om je aandacht vast te houden. Als jongerenwerker kun je hierover met jongeren in gesprek.

Weten hoe een algoritme werkt

Social media apps staan erom bekend dat ze veel data over je verzamelen. En dat ze daar ook nog eens veel geld aan verdienen. Omdat je akkoord gaat met de algemene voorwaarden als je een (meestal gratis) account aanmaakt, kun je daar weinig aan doen, maar het is wel goed om te begrijpen hoe je aandacht wordt vastgehouden.

TikTok weet meer van je dan je denkt

TikTok verzamelt ook onrechtmatig persoonsgegevens zonder dat daar toestemming voor is gegeven. Voorbeeld: Als je een account aanmaakt, geef je TikTok toegang tot je camera, microfoon of contacten. Op basis van deze informatie weten ze meer dan je denkt. Daarnaast geef je je e-mailadres, telefoonnummer en geboortedatum. Verder weet de app welke content je maakt. Zelfs als je deze niet uploadt of opslaat. Ook kan het platform informatie van andere sociale media zoals Facebook verzamelen.

Daarnaast kan TikTok gegevens van het klembord van je telefoon inzien. Ook verzamelt TikTok persoonsgegevens door informatie over jouw gebruik van de app bij te houden. TikTok registreert welk filmpjes je overslaat en naar welk filmpjes je blijft kijken en hoe lang. Zo kan TikTok een profiel van je opmaken en weet de app je interesses, leeftijd, seksuele voorkeur, etc.

Wees je bewust van je bubbel

Een filterbubbel ontstaat bijvoorbeeld doordat je je omringt met mensen die dezelfde interesses en meningen hebben over bepaalde onderwerpen. Je wordt constant bevestigd in je mening, omdat iedereen hetzelfde vindt. Daardoor kun je de illusie krijgen dat de hele wereld zo denkt. Als je nooit geconfronteerd wordt met 'de andere kant', kun je het idee krijgen dat jouw waarheid de enige is. Dat kan een vertekend wereldbeeld opleveren.

Privacy issues sociale media platforms:

- Sociale media verzamelen data over alles wat je doet op hun platform
- Ze bieden adverteerders de mogelijkheid om hun advertenties te laten zien aan jou op basis van het door hen opgebouwde profiel van jouw interesses
- Sociale media-apps weten niet alleen wat je doet op het platform, maar ook waar je bent (en met wie)
- Als je je contactenlijst deelt met TikTok of andere sociale media-apps, staan die gegevens van andere mensen vervolgens tegen hun zin in die app
- Sociale media apps weten wie je contacten, vrienden en familie zijn
- Ze kunnen zelfs zien bij wiens telefoon je in de buurt bent

Wat kun je als jongerenwerker of straathoekwerker doen?

▶▶ Help jongeren inzicht te krijgen in de invloed van sociale media

Als jongeren beter begrijpen welke invloed sociale media kunnen hebben op hun identiteitsontwikkeling, geeft dat ook inzicht in de gevoelens die ze over zichzelf hebben.

Beïnvloeding via sociale media lijkt hen vaak te overkomen. Vaak kunnen ze die beïnvloeding pas duiden, als ze teleurgesteld zijn in wat de beïnvloeding gebracht heeft. Maar zelfs dan nog zal een jongere lang loyaal blijven aan wat van invloed op zijn identiteitsvorming was. Het gevoel van ergens bij horen, je kunnen identificeren met andere leden van een filterbubbel, kan jongeren zin in het bestaan geven.

- Geef jongeren informatie over hoe sociale media platforms je beïnvloeden
- Geef tips om je privacy te beschermen:
www.ad.nl/home/zo-bescherm-je-effectief-jouw-online-privacy

▶▶ Blijf in contact

Het allerbelangrijkste is dat je in contact bent met je jongeren over hoe zij zich voelen. Offline en ook online. Identiteitsvorming gaat gepaard met behoefte aan rolmodellen. Als een jongere zich eenzaam voelt en zich herkend of gezien voelt bij een bepaalde groepering die zo'n jongere vervolgens meetrekt in een filterbubbel, kan het zijn dat je het contact verliest. In plaats van polariseren is het effectiever om te benadrukken wat jullie met elkaar gemeenschappelijk hebben. Als het gebeurt, zorg dan dat je weer in verbinding komt. Dat jullie elkaar weer aanvoelen en elkaar zien. Sport, cultuur en zingeving kunnen jongeren helpen om zich weer gezien te voelen. Signalen kun je zowel offline als online oppikken.

▶▶ Bied nabijheid

Present zijn, investeren in de relatie: dat is de enige houding waarmee je als professional iets kunt bereiken bij jongeren. In zijn **presentietheorie** (*klik voor de link*) gaat de Nederlandse professor Andries Baart in op het belang van nabij zijn. Hij pleit voor aansluiting bij de leefwereld van je doelgroep. Het gaat om 'er zijn met' en 'er zijn voor'. Naast de expertise en competenties die je inbrengt, bied je jezelf ook als persoon aan in de hulpverleningsrelatie. Menslievende zorg en vakbekwaamheid gaan hand in hand.

Nabijheid betekent niet dat je mensen altijd gelijk geeft of dat je onvoorwaardelijk meegaat in hun ideeën, houding en aanpak. Het is een basishouding waarbij je met mensen in dialoog gaat, moeite doet om de stap naar hun leefwereld te zetten, er inzicht in probeert te krijgen en oprecht geïnteresseerd bent. Zo bouw je aan een stevige vertrouwensrelatie. Pas als je die band hebt, kun je in gesprek gaan over ideeën, houding en aanpak. Pas dan ook kun je duurzame impact hebben op iemand. En die persoon op jou.

▶▶ Ga in gesprek

Natuurlijk kun je vragen stellen om in gesprek te gaan met jongeren, maar een film kijken is ook een mooi middel. Zo kun je 'veilig' over de film praten, terwijl je eigenlijk over de denkbeelden van de jongere praat. Film kijken is niet het doel, maar een middel.

Filmtips:

Code Bias: www.netflix.com/nl/title/81328723

Strijd binnen Netflix tussen team-algoritme en team-Hollywood:

www.nos.nl/artikel/2258997-strijd-binnen-netflix-tussen-team-algoritme-en-team-hollywood

The social dilemma:

www.data-en-maatschappij.ai/nieuws/wij-bekeken-dit-voor-jou-the-social-dilemma

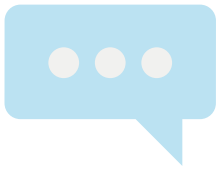
Radicalisering op YouTube: www.decorrespondent.nl/9151/radicalisering-op-youtube-zo-onderzochten-wij-honderdduizenden-videos-en-miljoenen-comments/445626247-173eb676

Layla M.: www.cinemien.nl/film/layla-m/

Handboek voor haatzaaiers:

www.vpro.nl/argos/media/kijk/afleveringen/medialogica/2019/aflevering-6.html

Ik weet je wachtwoord videoland: www.videoland.com/series/501009/ik-weet-je-wachtwoord

►► **Zorg voor spel elementen in je aanpak:**

- Inzicht in algoritmes bijvoorbeeld door dit kaartspel:
www.informaticaunplugged.nl/de-werkvormen/kiezen-met-kaarten
- Of dit bordspel Algoracing board game:
www.webkonijn.be/algoracing-spelen-met-algoritmes

Train jezelf!

Gratis training Movisie (online) polarisatie herkennen:

www.movisie.nl/training/online-training-polarisatie-herkennen-aanpakken-voorkomen

Ook interessant is dit boek:

Ik weet je wachtwoord

www.dasmag.nl/product/ik-weet-je-wachtwoord

en deze podcast:

open.spotify.com/show/5EA4Ev2J5dsleHZoA26NAc

Colofon

Themakaarten Online weerbaarheid

©Samen voor jongeren Amsterdam

www.samenvoorjongerenamsterdam.nl
mei 2023

Teksten: Martine Borgdorff, Solange Jacobsen, Jacqueline Kleijer

Eindredactie: Martine Borgdorff

Coördinatie: Solange Jacobsen

Vormgeving: Somethingllse

Beeldmateriaal: Freepik, Envato elements

Met dank aan: Oussama Aakouk, Desta Deekman, Erol Esef, Laya Leysner, Carlos Lowijs, Fatiha Majdoub, Marleen Oostenbrink, Clemens Streng, Valérie Wallenburg

De themakaarten Online Weerbaarheid maken deel uit van het project Online Weerbaarheid van Samen voor jongeren Amsterdam. Dit project richt zich op het ontwikkelen en verspreiden van kennis en vaardigheden voor jongeren- en straathoekwerkers, zodat zij voor én met kwetsbare kinderen en jongeren kunnen werken aan het vergroten van online weerbaarheid. Samen voor jongeren Amsterdam is een stedelijke samenwerking van Combiwel, DOCK, Dynamo Amsterdam, perMens, the Mall de Baarsjes en Venzo&Swazoom Welzijn.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

**Samen voor
Jongeren**
A M S T E R D A M

*Combiwel, DOCK, Dynamo, perMens, Swazoom en The Mall
werken Samen voor Jongeren in Amsterdam*